

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 145/2023-38

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Ľudovítom Földesom, Domašská 8610/11, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Cdo 245/2020 z 27. októbra 2022 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Cdo 245/2020 z 27. októbra 2022 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Cdo 245/2020 z 27. októbra 2022 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **442,38 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou, prijatou ústavným súdom na ďalšie konanie uznesením č. k. I. ÚS 145/2023 z 2. marca 2023, domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13

dohovoru uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia, ktoré navrhuje zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že Okresný súd Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) uznesením zo 27. septembra 2019 zastavil konanie iniciované sťažovateľkou, v ktorom sa proti žalovanej obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná“), domáhala určenia povinnosti odpredať byt.

3. Sťažovateľka v žalobe tvrdila, že pôvodne išlo o podnikový byt spoločnosti [REDAKOVANÉ], ktorá bola zrušená a zaradená do likvidácie, pričom likvidátor 20. októbra 1992 predal celý bytový dom pozostávajúci zo 71 bytových jednotiek vrátane pozemku [REDAKOVANÉ] v rámci verejnej dražby. [REDAKOVANÉ] získal nehnuteľnosť v súlade s § 47 ods. 1 zákona č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 92/1991 Zb.“). Dňa 1. mája 1997 [REDAKOVANÉ] previedol vlastnícke právo k bytovému domu na žalovanú. Sťažovateľka sa svojou žalobou dovoľavala zákonného práva na prevod bytu do svojho vlastníctva za podmienok a podľa § 16 ods. 1 a nasl. zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o vlastníctve bytov“), ktorý ako nájomníčka užíva nepretržite od roku 1983. Tvrdila, že štátnemu podniku vznikla povinnosť uzavrieť zmluvu o prevode predmetného bytu na nájomcov a v prípade neuzavretia takej zmluvy a vypracovania privatizačného projektu povinnosť na uzavretie budúcej kúpnej zmluvy podľa § 29 ods. 2 a 4 v spojení s § 16 ods. 1 zákona o vlastníctve bytov. Ide o zákonnú povinnosť, ktorá podľa jej názoru v súčasnosti zaťažuje žalovanú ako ďalšieho nadobúdateľa tohto majetku z majetku štátu.

4. Okresný súd v dôvodoch rozhodnutí poukázal na to, že sťažovateľka už v roku 2007 podala proti žalovanej žalobu vo veci uloženia povinnosti odpredať byt. Túto žalobu okresný súd právoplatne zamietol rozsudkom č. k. 8 C 117/2007-203 z 26. januára 2011 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 8 Co 122/2011-232 z 13. marca 2012 (ďalej aj „skorší rozsudok“). Okresný súd preto usúdil, že v danom prípade ide o tú istú vec, pretože sťažovateľka tak v pôvodnom konaní, ako aj v aktuálne posudzovanej veci žiadala, aby súd uložil žalovanej povinnosť uzatvoriť s ňou kúpnu zmluvu k bytu, a to na základe § 16 ods. 1 zákona o vlastníctve bytov. Keďže okresný súd už raz vec riadne prejednal, vo veci rozhodol a vo svojom rozhodnutí sa vysporiadal so všetkými skutočnosťami, ktoré sťažovateľka tvrdila, rozhodol o zastavení konaní pre neodstrániteľnú prekážku právoplatne rozhodnutej veci.

5. O odvolaní sťažovateľky rozhodol krajský súd uznesením č. k. 3 Co 18/2020-301 z 31. marca 2020 tak, že rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil a rozhodol o nároku na náhradu trov konania. V dôvodoch rozhodnutia sa vyjadril k odvolacím argumentom sťažovateľky, keď poukázal na skorší rozsudok, z ktorého vyplynulo, že [REDAKOVANÉ] nenadobudol byt sťažovateľky podľa osobitného predpisu, t. j. podľa zákona č. 92/1991 Zb., ale ho nadobudol vo verejnej dražbe v rámci likvidácie majetku zrušeného štátneho podniku. Aplikáciu osobitného predpisu vo vzťahu k zákonu o vlastníctve bytov bolo potrebné vykladať tak, že obmedzenia prevodov vlastníctva dané zákonom o vlastníctve bytov sa vzťahujú na prípady nadobudnutia obytného domu na základe veľkej privatizácie, a nie na prípady ich získania predajom majetku zrušeného štátneho podniku likvidátorom na verejnej dražbe. Tým, že [REDAKOVANÉ] nenadobudol obytný dom na základe privatizačného projektu podľa zákona č. 92/1991 Zb., ale predajom na verejnej dražbe, nemohla byť jeho ďalšia dispozícia s ním obmedzená § 29 ods. 5 zákona o vlastníctve bytov. Krajský súd tiež

v skoršom rozsudku konštatoval, že na JUDr. Chovanca sa nevzťahovalo ani obmedzenie podľa § 29 ods. 7 zákona č. zákona o vlastníctve bytov, opäť z dôvodu, že nešlo o byt v dome nadobudnutom vo veľkej privatizácii. Vychádzajúc z týchto skutočností, krajský súd v aktuálne posudzovanej veci konštatoval, že po vecnej stránke sa krajský súd v skoršom rozhodnutí vysporiadal s tými skutočnosťami, od ktorých sťažovateľka odvodzuje oprávnenosť nároku na uloženie povinnosti žalovanej prejavíť vôľu uzavrieť s ňou zmluvu o prevode vlastníctva bytu. Preto okresný súd nepochybil, ak konanie zastavil pre prekážku právoplatne rozhodnutej veci.

6. Proti napadnutému uzneseniu odvolacieho súdu podala sťažovateľka dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodila z § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“).

7. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľky odmietol ako neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP a žalovanej priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania. Vo vzťahu k uplatnenému dôvodu prípustnosti dovolania s poukazom na svoje zjednocujúce stanovisko R 2/2016 konštatoval, že v danom prípade obsah spisu nedáva žiaden podklad na uplatnenie druhej vety tohto stanoviska. Okolnosti, ktoré viedli krajský súd k právnemu záveru o zastavení konania z dôvodu prekážky *res iudicata*, zdôvodnil dostatočne a preskúmateľne a vysporiadal sa aj s právne relevantnou argumentáciou sťažovateľky uvedenou v odvolaní.

II.

Argumentácia sťažovateľky

8. Sťažovateľka v podanej ústavnej sťažnosti popisuje skutkové a právne okolnosti veci i svoj pohľad na jej kauzu. V podstatnom namieta, že odôvodnenie uznesenia krajského súdu a nadväzne i rozhodnutie najvyššieho súdu, ktoré na toto odôvodnenie poukazuje, sú arbitrárne, nezákonné a svojvoľné, ako i v rozpore s ustálenou judikatúrou ústavného súdu (napr. II. ÚS 120/2020).

9. Názor krajského súdu k aplikácii § 29b ods. 3 zákona o vlastníctve bytov, podľa ktorého citované ustanovenie nedopadá na prejednávajúcu vec, pretože sa vzťahuje na prípady, v ktorých bola zo strany nájomcu bytu podaná žiadosť o prevod vlastníctva bytu podľa uvedeného zákona alebo osobitného predpisu, resp. na prípady, v ktorých už bola uzavretá zmluva o budúcej zmluve, pokiaľ také právo vyplývalo nájomcovi z ustanovenia zákona o vlastníctve bytov, podľa názoru sťažovateľky neobstojí pri konfrontácii so skutkovým a právnym stavom, keď ako nájomníčka podala podľa zákona o vlastníctve bytov až tri žiadosti na prevod vlastníctva k bytu (v rokoch 1993, 1999 a 2001).

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

10. Najvyšší súd vo svojom stanovisku zotrval na dôvodoch, ktoré ho viedli k odmietnutiu dovolania sťažovateľky. Napadnuté uznesenie nie je podľa jeho názoru arbitrárne ani ústavne neudržateľné a je dostatočne odôvodnené. V tomto štádiu preto nevidel priestor na to, aby už vykonaný proces posudzovania prípustnosti a dôvodnosti dovolania založil nanovo na takej právnej argumentácii, ktorá by bola odpoveďou na jednotlivé námietky sťažovateľky. Rozhodnutie

o ústavnej sťažnosti ponechal na úvahe ústavného súdu a vyslovil súhlas s upustením od ústneho pojednávania.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky:

11. Ústavný súd upovedomil o podanej ústavnej sťažnosti obchodnú spoločnosť [REDAKOVANÉ], ako zúčastnenú osobu s tým, že má právo sa k nej vyjadriť. Zúčastnená osoba sa k ústavnej sťažnosti nevyjadřila, a nadväzne ani sťažovateľka do rozhodnutia ústavného súdu nevyužila svoje právo vyjadriť sa k stanovisku najvyššieho súdu.

IV.

K ústnemu pojednávaniu

12. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskom najvyššieho súdu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

V.1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

13. Podstata námietok sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie spočíva na tvrdení o neodôvodnenosti napadnutého uznesenia, ktorým bolo odmietnuté jej dovolanie.

14. Úlohou ústavného súdu bolo posúdiť, či právne závery, ktorými najvyšší súd odôvodnil odmietnutie dovolania sťažovateľky, boli výsledkom ústavne udržateľnej aplikácie noriem procesného práva najvyšším súdom v súlade s označenými článkami ústavy a dohovoru, a teda či ústavne akceptovateľným spôsobom ozrejmil sťažovateľke dôvody odmietnutia jej dovolania.

15. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces, ktorý je chránený v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, je okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu) aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia síce neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania, avšak z odôvodnenia rozhodnutia musia byť zrejmé všetky pre rozhodnutie podstatné skutočnosti objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia.

16. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že samotná otázka posúdenia podmienok na uskutočnenie dovolacieho konania vrátane posúdenia otázky prípustnosti dovolania patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu. Inými slovami, posúdenie tejto otázky je vecou zákonnosti a jej vyriešenie v súlade s ustanoveniami Civilného sporového poriadku, ktoré v zmysle čl. 46 ods. 4 ústavy majú ustanovovať podrobnosti o realizácii základného práva na súdnu ochranu vyplývajúceho z čl. 46 ods. 1 ústavy (obdobne čl. 6 ods. 1 dohovoru),

v konečnom dôsledku nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľa (III. ÚS 450/2017). To samozrejme neplatí, ak by najvyšší súd posúdil otázku prípustnosti dovolania ústavne neudržateľne v neprospech sťažovateľa (IV. ÚS 80/2021).

17. Ústavný súd sa oboznámil s obsahom napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ktorý po rekapitulácii priebehu konania pred okresným súdom a krajským súdom vymedzil v bode 3 napadnutého uznesenia dovolanie podané sťažovateľkou. Porušenie práva na spravodlivý proces podľa § 420 písm. f) CSP videla sťažovateľka vo vade zmätočnosti, ktorá spočívala v nepreskúmateľnosti rozhodnutia, jeho nedostatočnom odôvodnení, a v tom, že sa odvolací súd nevysporiadal s jej námietkami, ktoré boli podľa nej pre posúdenie veci rozhodujúce. V bode 13 napadnutého uznesenia najvyšší súd odkázal na svoju ustálenú judikatúru (R 111/1998), podľa ktorej nepreskúmateľnosť rozhodnutia nezakladá zmätočnosť a prípustnosť dovolania, na ktorej zotrvalo aj zjednocujúce stanovisko R 2/2016. Súčasne citoval jeho právnu vetu, ktorá znie: *„Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku.“* Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska nedotkli, a preto ho treba podľa názoru najvyššieho súdu považovať aj naďalej za aktuálne. Nadväzne konštatoval, že v prejednáwanej veci obsah spisu nedáva žiaden podklad na uplatnenie druhej vety stanoviska, krajnej výnimky týkajúcej sa extrémnych prípadov (rozhodnutie neobsahuje žiadne odôvodnenie, zásadná vada predstavujúca justičný omyl). Námietku vady v zmysle § 420 písm. f) CSP preto vyhodnotil ako nedôvodnú (bod 17 napadnutého uznesenia). S týmto názorom najvyššieho súdu sa nemožno stotožniť, práve naopak, zmeny v právnej úprave dovolania a jeho prípustnosti sa novou právnou úpravou zakotvenou v Civilnom sporovom poriadku dotkli podstaty a zmyslu tohto stanoviska dosť podstatne.

18. Vo vzťahu k uvedenému odôvodneniu napadnutého uznesenia najvyššieho súdu ústavný súd pripomína, že i keď bol k nemu spočiatku pomerne tolerantný v prípadoch, ak rozhodnutie najvyššieho súdu obsahovalo aj iné relevantné dôvody (napr. I. ÚS 61/2019), od tejto „tolerancie“ však postupne odstupoval a v ostatnom čase sa voči zjednocujúcemu stanovisku R 2/2016 už vymedzil jednoznačne. Ústavný súd sa tak opakovane a jednoznačne vyjadril k aktuálnosti tohto zjednocujúceho stanoviska po nadobudnutí účinnosti Civilného sporového poriadku (napr. IV. ÚS 314/2020, I. ÚS 116/2020, I. ÚS 388/2021, II. ÚS 482/2021) s tým, že jeho význam je potrebné chápať v tom zmysle, že pokiaľ rozhodnutie odvolacieho súdu v podstatných bodoch nespĺňa požiadavky vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, zodpovedá táto okolnosť dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP. Znamená to, že stratilo význam vyčleňovanie „inej vady konania“ z tejto kategórie podľa predchádzajúcej právnej úpravy a taká vada, pokiaľ má znaky uvedené v predchádzajúcej vete, zakladá prípustnosť dovolania podľa označeného ustanovenia. Včlenením formulácie o práve na spravodlivý súdny proces do textu zákona sa požiadavky na odôvodnenie rozhodnutia neliberalizovali, ale naopak, sprísnilo (IV. ÚS 314/2020, ZNaU 69/2020). Na túto ostatnú judikatúru ústavného súdu najvyšší súd v mnohých svojich rozhodnutiach nereflektuje, čo sa stalo aj v tu prejednáwanej veci.

19. Najvyšší súd v kontexte posudzovania nedostatočného odôvodnenia odkazuje na „*znaky relevantné aj podľa judikatúry ESĽP*“, pričom následne poukazuje na tieto príklady: ak i) rozhodnutie neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, ii) keď sa vyskytli vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém (s odkazom na Sutyazhnik proti Rusku z roku 2009), prípadne ak došlo k vade takej závažnej, že mala za následok justičný omyl (s odkazom na Ryabykh proti Rusku z roku 2003).

20. Vo vzťahu k bodu i) možno uviesť, že podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESĽP“) nejde o jediný prípad, keď možno považovať rozhodnutie za nedostatočne odôvodnené. Ak by malo ísť len o situáciu, že rozhodnutie neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, išlo by o veľmi prísny a zužujúci výklad. Podľa judikatúry ESĽP *súd musí v rozhodnutí uviesť dostatočné dôvody, na základe ktorých je založené* (Garcia Ruiz v. Španielsko z 21. 1. 1999, § 26). *Rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí sa posúdiť vo svetle okolností každej veci* (Ruiz Torija v. Španielsko, § 29, Van de Hurk v. Holandsko, § 61, Hiro Balani v. Španielsko, § 27, Higgins v. Francúzsko, § 42). Judikatúra ESĽP pritom *nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument* (Georiadis v. Grécko, Higgins v. Francúzsko). Ide teda o oveľa širšiu škálu nedostatkov odôvodnenia, pričom ak chce opravný súd uzavrieť, že odôvodnenie je dostatočné, mal by na argumenty súdu poukázať a vysvetliť ich súvis s konečným rozhodnutím, keďže odôvodnenie súdu nižšej inštalácie podávateľa opravného prostriedku nepresvedčilo.

21. Vo vzťahu k bodu ii) treba uviesť, že prímer s citovanými rozhodnutiami ESĽP (Sutyazhnik a Ryabykh) nie je úplne namieste. Tieto rozhodnutia sa vo svojej podstate netýkajú kontextu odôvodňovania súdnych rozhodnutí, ale otázok prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov podaných nie na podnet strany, ale na podnet štátnej entity a v neprimeranej lehote (napr. v prípade Sutyazhnik v lehote 10 mesiacov od vydania napadnutého rozhodnutia). Je pravda, že sa týkajú porušenia princípu právnej istoty a dôvodov na jej prelomenie mimoriadnym opravným prostriedkom, avšak v kontexte argumentácie najvyššieho súdu neprispeli k jej presvedčivosti. Nejde o rozhodnutia, ktoré sú zásadné v kontexte posudzovania odôvodňovania súdnych rozhodnutí.

22. Tiež je potrebné uviesť, že stanovisko R 2/2016 riešilo konkurenciu medzi dvomi dovolacími dôvodmi v čase účinnosti Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), a to či je nedostatočné odôvodnenie vadou zmätočnosti, a je teda dovolacím dôvodom podľa § 241 ods. 2 písm. a) OSP a prípustnosť dovolania z tohto dôvodu je daná proti „každému“ rozhodnutiu (§ 237 OSP), alebo či ide o druhý dovolací dôvod, a teda „len“ o inú vadu podľa § 421 ods. 1 písm. b) OSP, kde je prípustnosť „obmedzená“ podmienkami podľa § 238 a § 239 OSP. Tento konflikt však v súčasnej právnej úprave už nerezonuje, keďže Civilný sporový poriadok už nepozná „inú vadu konania“ ako dovolací dôvod.

23. Za situácie, ak Civilný sporový poriadok tzv. „inú vadu“ ako samostatný dovolací dôvod neobsahuje, je pri posudzovaní intenzity pochybenia odvolacieho súdu nevyhnutné chápať právo na spravodlivý proces komplexne a jeho porušenie normované v § 420 písm. f) CSP ako porušenie práva na spravodlivý proces v ktoromkoľvek jeho prvku, zahŕňajúc do procesného postupu súdu aj jeho rozhodnutie a všetky atribúty práva na spravodlivý proces spájajúce sa so súdnym rozhodnutím. Umožnenie sporovej strane uskutočniť jej patriace procesné práva bez toho, aby mu

korešpondovalo riadne odôvodnené vysporiadanie sa súdu s uplatnenými prostriedkami procesného útoku alebo procesnej obrany, je postupom súdu, pri ktorom je realizácia práva na spravodlivý proces len iluzórna. Príliš striktné a prehnane reštriktívne chápanie druhej vety zjednocujúceho stanoviska R 2/2016 znamená, že dovolací súd nepodrobuje meritórnemu dovolaciemu prieskumu ani rozhodnutia, ktorých vady podľa názoru ústavného súdu dosahujú ústavnú relevanciu. Pri poskytovaní súdnej ochrany je prioritou zabezpečenie ústavne požadovaného štandardu základného práva na spravodlivé súdne konanie (a ostatných základných práv), nie udržiavanie stability judikatúry dovolacieho súdu napriek zásadnej zmene právnej úpravy. Pokiaľ text Civilného sporového poriadku neprevzal tzv. inú vadu rozhodnutia a porušenie základného práva na spravodlivý proces (na rozdiel od Občianskeho súdneho poriadku) ponechal normované „len v jednom písmenku“, nemôže to znamenať, že najdôležitejšia časť procesného postupu súdu zostane (pokiaľ bude dovolanie odôvodnené porušením práva na spravodlivý proces) bez dovolacieho prieskumu, resp. mu bude podrobená len v extrémnom prípade. Ústavný súd nevidí legitímny dôvod na akceptovanie takéhoto „výsledku“ rekodifikácie civilného práva procesného. Práve naopak – realizovanú rekodifikáciu považuje za dôvod na to, aby dovolací súd svoju judikatúru prehodnotil (II. ÚS 120/2020) (k tomu aj *Macejková, I., Bárány, E., Baricová, J., Fiačan, I., Holländer, P., Svák, J. a kolektív: Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2020. s. 1008 až 1011*).

24. Keďže najvyšší súd výlučne s poukazom na zjednocujúce stanovisko R 2/2016 a bez náležitého odôvodnenia odmietol dovolanie sťažovateľky podané z dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP, ústavný súd považuje námietku sťažovateľky o nepreskúmateľnosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu za opodstatnenú. Najvyšší súd posudzovanie odôvodnenia krajského súdu uzavrel iba tým, že „*obsah spisu nedáva žiadny podklad na to, aby sa na daný prípad uplatnila druhá veta tohto stanoviska...*“, čím sťažovateľke ako dovolateľke dôvody, pre ktoré v kontexte jej námietok považuje rozsudok krajského súdu za postačujúci, nevysvetlil dostatočne.

25. Ústavný súd plne rešpektuje rozhodovací priestor najvyššieho súdu vrátane jeho kompetencie ústavne konformným spôsobom vymedziť si prípustnosť a spôsob rozhodovania o dovolaní (II. ÚS 398/08, I. ÚS 18/2020), no len pokiaľ neprekročí ústavné štandardy (I. ÚS 17/01). Rešpektuje aj jeho vlastnú diskreciu vo vzťahu k odmietaniu dovolaní, ktoré nespĺňajú procesné podmienky prípustnosti na ich vecné prejednanie. V týchto prípadoch je pochopiteľná tendencia najvyššieho súdu zjednodušiť svoje rozhodnutia, aby mohol efektívne plniť svoju úlohu. Ani pri tejto snahe nemôže byť opomenutá povinnosť rešpektovať práva sporových strán a dodržať zásady spravodlivého procesu, v okolnostiach prípadu právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, a to minimálne v takom rozsahu, aby dovolateľ dostal konkrétne odpovede na jeho podstatné dovolacie námietky (porovnaj IV. ÚS 80/2021).

26. Odôvodnenie, ktoré len všeobecným spôsobom konštatuje na jednej strane nesplnenie podmienok prípustnosti dovolania a na druhej strane dodržanie zákonných náležitostí rozhodnutia odvolacieho súdu bez akejkoľvek odpovede na konkrétne námietky sťažovateľky v dovolaní, nemôže urobiť zadosť požiadavke riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia v súlade s právom na spravodlivý proces. Ústavný súd s istým zveličením dodáva, že takéto odôvodnenie [bod 3 týkajúci sa obsahu podaného dovolania, body 13 a 14 týkajúce sa dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP] by mohlo byť paušálne použité aj v akomkoľvek inom rozhodnutí odmietajúcom dovolanie, čím si dovolací súd podstatne uľahčil svoju úlohu.

27. Ústavný súd rešpektuje ustálenú judikatúru, podľa ktorej nie je potrebné, aby sa súd v odôvodnení svojho rozhodnutia zaoberal každou námietkou dovolateľa, avšak vo veci sťažovateľky najvyšší súd neodpovedal na argumenty sťažovateľky, nezaujal k nim žiadne stanovisko a všeobecným spôsobom bez konkrétneho odôvodnenia vzťahujúceho sa na prejednávajúcu vec dovolanie odmietol. Napadnuté uznesenie je vo vzťahu k prejednávanej veci sťažovateľky neadresné.

28. Požiadavke na riadne odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu (najvyšší súd nevynímajúc) nezodpovedá ani všeobecné súhrnné konštatovanie (napr. „z obsahu spisu“, „obsah spisu“ a pod.) bez dostatočného a presvedčivého odôvodnenia spôsobu rozhodnutia súdu, ktoré sa vysporiada i so špecifickými, avšak pre vec podstatnými námietkami strany sporu (I. ÚS 515/2020).

29. Ústavný súd preto uzatvára, že postup právneho posudzovania dovolacieho dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP a jeho popísanie v odôvodnení napadnutého uznesenia je nedostatočné, a preto najvyšší súd napadnutým uznesením porušil základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu). Z tohto dôvodu ústavný súd napadnuté uznesenie podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúcemu § 133 ods. 2 a ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu).

30. Podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd zruší právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

31. Najvyšší súd sa v novom dovolacom konaní a rozhodnutí vysporiada s námietkami sťažovateľky vznesenými v dovolaní ústavne akceptovateľným spôsobom tak, aby jeho rozhodnutie odrážalo aj dnes už ustálenú judikatúru ústavného súdu k zjednocujúcemu stanovisku R 2/2016.

V.2. K namietanému porušeniu práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru:

32. V súvislosti s namietaným porušením čl. 13 dohovoru ústavný súd poukazuje na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej z čl. 13 dohovoru vyplýva pre fyzické osoby a právnické osoby procesné právo akcesorickej povahy mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom v prípade porušenia ostatných ľudských práv chránených dohovorom (III. ÚS 38/05, II. ÚS 99/2011).

33. Ústavný súd predstavuje v Slovenskej republike posledný inštitucionálny mechanizmus ochrany základných práv a slobôd a ľudských práv a základných slobôd, ktorý nastupuje v prípade zlyhania všetkých ostatných do úvahy prichádzajúcich orgánov verejnej moci. V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že sťažovateľka mala k dispozícii účinný prostriedok nápravy, ktorý aj využila podaním ústavnej sťažnosti, a tak bola jej právam poskytnutá ochrana zo strany ústavného súdu (III. ÚS 759/2017, bod 38). Ústavný súd preto konštatuje, že v predmetnej veci nezistil súvislosť medzi namietaným porušením čl. 13 dohovoru a napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu, keďže týmto nálezom došlo k jeho zrušeniu, preto návrhu v tejto časti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

VI. Primerané finančné zadost'učinenie

34. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

35. S'ťažovateľka v ústavnej s'ťažnosti požiadala o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia vo výške 15 000 eur z dôvodu, že sa svojho práva na prevod vlastníctva k predmetnému bytu domáha na súdoch už dlhé roky, čo jej spôsobuje neúnosné psychické utrpenie a fyzické útrapy. Podľa názoru ústavného súdu vyslovením porušenia práv s'ťažovateľky v spojení so zrušením napadnutého uznesenia najvyššieho súdu a vrátením veci na ďalšie konanie bola ujma, ktorá s'ťažovateľke vznikla, dostatočne kompenzovaná. Preto ústavný súd ústavnej s'ťažnosti s'ťažovateľky v tejto časti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

VII. Trov konania

36. Ústavný súd priznal s'ťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania celkom v sume 442,38 eur (bod 3 výroku tohto nálezu). Pri výpočte trov právneho zastúpenia vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 11 ods. 3, § 16 ods. 3 vyhlášky). Základná sadzba odmeny za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie s'ťažnosti ústavnému súdu) je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 12,52 eur.

37. Priznanú náhradu trov konania je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu s'ťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. apríla 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu